

3

Pulz nivnej krajiny

Niva rieky je popretkávaná sieťou malých potokov a priehlbín. Tie sú pozostatkami bývalých vodných tokov a zásobujú nivu vodou. Pôvodne tiekla Morava nivou v širokých meandroch pomaly a pokojne. Rieka často menila svoje koryto, pričom zanechávala mŕtve ramená, malé potôčky a jazierka. Na iných miestach sa brehy zrútili, vznikli riečne ostrovčeky a piesčiny – vyrovnaná súhra rieky a okolitej krajiny. Táto dynamická premena je dôležitá a charakteristická pre riečne oblasti rovnako ako striedanie záplav a období sucha – „pulz“ nivnej krajiny.

Regulácia rieky Moravy sa začala na začiatku 20. storočia. Spevnili sa brehy, aby sa zamedzilo meandrujúcemu, teda „túlavému“ toku rieky, šírka koryta sa zúžila a všetky meandre – riečne zákruty – a celá ramenná sústava sa oddelili od rieky. Tok rieky sa pritom skrátil o viac ako 10 km. Takmer 40 % okolitých lužných lesov a nivných lúk zmizlo. Dôsledky boli obrovské a možno ich pozorovať ešte aj dnes: povodňové vlny sa zrýchlili a zdvihli, v dôsledku spevnenia brehov chýbajú dôležité riečne biotopy pre ryby, ako sú pieskové lavice, pobrežné stromy a strmé brehy.

V súčasnosti sa v rámci revitalizačných projektov obnovuje prepojenie ramennej sústavy s hlavným tokom Moravy, čím sa posilňuje dynamika nivného ekosystému.

4

Bobrie stopy

V rezervácii si môžete všimnúť rôzne stopy po bobroch. Napríklad odtlačky nôh tohto na suši neobratného hlodavca, ktorý často križuje cesty, aby sa dostal k stromom na druhej strane. Môžete vidieť aj miesta kŕmenia s poriadne rozhrýzenými konármi najčastejšie odviečenými k vode. Spadnuté stromy alebo ohryzené vetvy sú asi najnápadnejšie stopy po bobroch. Bobor pritom využíva les trvalo udržateľným spôsobom. Stromy zotína len na brehu – najčastejšie sú to mäkké dreviny, ktoré tvoria „pňové výhonky“, čo znamená, že opäť dorastajú, a tak ich možno využívať dlhé roky, ba niekedy dokonca celé desaťročia.

V uplynulých storočiach bol bobor európsky (*Castor fiber*) nemilosrdne prenasledovaný najmä pre vyhľadávanú kožušinu, až kým začiatkom 19. storočia v Rakúsku úplne vyhynul. V sedemdesiatych rokoch 20. storočia sa plachý hlodavec vrátil a v súčasnosti žije tento majster architektúry riečnej krajiny pri mnohých rakúskych tokoch.

Činnosť bobrov vedie k vzniku rôznorodej mozaiky jazierok, kaluží a riečnych úsekov na malom priestore. Prehradením vodných tokov sa zadržiava väčšie množstvo vody v krajine, čím sa zmiernujú dôsledky záplav. Z činnosti bobrov profitujú aj mnohé iné druhy: rybárík riečny alebo brehuľa hneď využívajú strmé brehy, do ktorých si hlbia hniezdné nory, odumreté stromy zasa slúžia mnohým vtákom (napr. d'atľom), ale aj početným druhom hmyzu a hubám ako životný priestor.

5

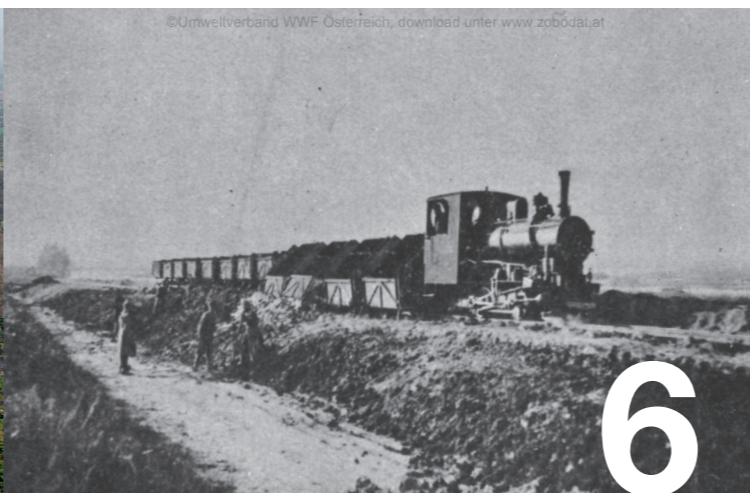
Rythmus riečnej nivy

V dôsledku každoročného topenia sa snehu alebo často aj po silných dažďoch dochádza k zaplaveniu územia. Keď už rieka nedokáže udržať vodu v koryte, pomaly sa rozleje do okolitej nivy. Záplavy nevlývajú len na ľudí v mestách a v obciach, ale aj na každý aspekt krajiny: týkajú sa každého biotopu, všetkých živočíchov aj rastlín.

Tvorca krajiny

Voda pritom vystupuje v roli krajinného architekta a svojou silou často vytvára nové biotopy. Časti brehu sú odplavované a s nimi aj sedimenty (štrk, piesok a bahno), ktoré sa ukladajú na iných miestach. Tým vznikajú napr. cenné a dnes už ojedinelé strmé brehy, ktoré poskytujú ideálny biotop pre rybárika riečného alebo pre brehuľu hnedú. Novo uložené sedimenty osídľujú tzv. pionierske druhy rastlín (napr. výby alebo šachor hnedý) a živočíchov (napr. zriedkavé bystrušky).

Záplavy prinášajú do okolitej oblasti nielen obrovské množstvo vody, ale aj cenné živiny, preto niektoré lužné lesy pripomínajú tropické pralesy. Pre mnohé živočichy slúži plávajúce drevo ako „povodňový taxík“ a „záchranný ostrov“. Voda spája často izolované vodné plochy nivy, čím rozširuje rybám a iným vodným organizmom priestor pre život. Krajina formovaná záplavovým režimom rieky je veľmi premenlivá: raz tu prevláda sucho, inokedy je mokro, či dokonca záplava. Väčšina živočíchov a rastlín však uprednostňuje len jedno prostredie – buď suchozemské, alebo vodné, a to druhé toleruje len určitý čas.

6

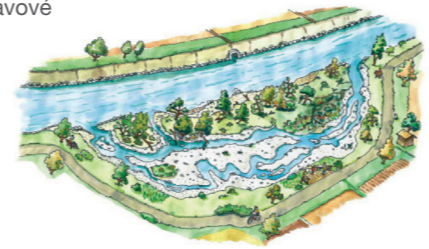
Riečna ríša

Niva Moravy a Dyje je tvorená rôznorodou mozaikou rozličných prostredí pre život – biotopov. Sústavne sa meniaci obraz krajiny jej dodáva svojrázny pôvab. Väčšinou možno pozorovať jednoznačnú hranicu nivy, ktorú tvorí ochranná hrádza.

Ľudia pri rieke Morave po stáročia budovali svoje obydlia na vyššie položených miestach, kde boli v bezpečí pred každoročnými záplavami. Neskôr začali svoje rozrastajúce sa mestá, lúky a polia chrániť pred záplavami. V rokoch 1911 až 1967 bola vybudovaná ochranná hrádza pozdĺž riek Morava a Dyje v celkovej dĺžke 68 km.

Hrádza v krajinnom obraze

Pred výstavbou hrádzového systému bolo záplavové územie Moravy na rakúskej a slovenskej strane približne 3 až 8 km široké. Voda z topiaceho sa snehu, ktorú prinášala Morava na jar, sa v tejto oblasti rozliala a priniesla hodnotné živiny, ktoré tvorili základ pre dobré poľnohospodárske výnosy. Výstavbou hrádze sa záplavové územie zúžilo na 0,3 až 3 km, čím sa voda, ktorej objem zostal takmer rovnaký, môže rozlítať len do malej časti predošlého priestoru. To má za následok vyššie vodné stavy, ako aj to, že záplavové vlny prichádzajú oveľa rýchlejšie. Dnes sa snažíme poskytovať riekam väčší priestor, aby sa voda mohla rozlítať na rozľahlejšom území, čím sa záplavové vlny oslabia.

7

Obojživelníky a plazy

Niva Moravy a Dyje má mimoriadne veľký význam pre život obojživelníkov a plazov. Vyskytujú sa tu viac ako polovica z 30 pôvodných druhov obojživelníkov a plazov žijúcich v Rakúsku. Vplyvom intenzívneho poľnohospodárstva, osídľovania a rozvoja cestnej siete sa biotopy obojživelníkov na mnohých miestach výrazne zmenšili, rozdrobili a izolovali, čím sa skomplikoval, ba až znemožnil presun obojživelníkov medzi jednotlivými biotopmi počas roka. Vo veľkých, spojitých a rozmanitých nivných oblastiach Dunaja, Moravy a Dyje však nachádzajú tieto živočichy ešte stále ideálne podmienky.

Koncert kuniek a iných žiab

Obojživelníky patria medzi ohrozené živočichy Rakúska, a preto sú prísne chránené! Našťastie v tomto jazere a, samozrejme, v celej rezervácii Moravské luhy máme možnosť objavovať kuny a ďalšie žaby vo veľkom počte. Aj keď je možno ťažké ich uvidieť, určite nie je možné ich prepočítať. Môžeme vnímať napr. tlmené volanie kuny červenobruchej, pripomínajúce hlas maleho zvončeka, alebo jasnejšie, kratšie kvákanie skokanov.

Jašterica, slepúch a užovky

Na rozdiel od obojživelníkov plazy nie sú nevyhnutne viazané na blízkosť vody. Tieto teplomilné živočichy sa často zdržiavajú na slnečných brehoch, svahoch, chodníkoch či cestách alebo na hrádzi. V Rakúsku zriedkavo sa vyskytujúca užovka frkaná, ako aj užovka obyčajná sú pritom silne naviazané na vodné prostredie. Jašterica krátkohlavá, užovka hladká a užovka stromová majú, naopak, rady teplotu a sucho.

Život pri rieke

Rezervácia WWF Moravské luhy je jedinečným prírodným klenotom, v ktorom ako v jednom z posledných nížinných nivných ekosystémov prebiehajú prírodné procesy bez výrazných zásahov človeka. V rezervácii nachádzajú dôležité útočisko ohrozené živočíšne a rastlinné druhy z celej oblasti nivy riek Moravy a Dyje.

WWF je zodpovedná za starostlivosť o rezerváciu. Veľká výzva pre nás spočíva najmä v zladení cieľov ochrany prírody s trvalo udržateľnými a k prírode šetrnými spôsobmi obhospodarovania, ako je napr. kosba lúk. Okrem toho spoločne s regionálnymi partnermi poskytujeme šetrné turistické využitie tohto územia, pričom upozorňujeme na význam nedotknutých prírodných oblastí. V súvislosti s ohrozenými druhmi, ako je orliak morský, korytnačka močiarna alebo klinček kopcový, sa prijímajú špeciálne opatrenia na ich ochranu.

Ochrana

V roku 1970 kúpila WWF spolu s mestom Marchegg srdce moravsko-dyjskej nivy – rezerváciu s rozlohou približne 1 100 ha. V roku 1978 bolo územie oficiálne vyhlásené za chránené. V roku 1983 bola niva Moravy a Dyje zapísaná do zoznamu medzinárodne významných mokradí (medzi Ramsarské lokality) a po vstupe Rakúska do EÚ v roku 1995 sa územie stalo súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000. Tento fakt zaväzuje k zodpovednosti za zachovanie jedinečných biotopov v riečnej oblasti a v jej okolí, ktoré poskytnú útočisko pre početné ohrozené druhy živočíchov a rastlín aj do budúcnosti.

PRECHÁDZKA REZERVÁCIOU WWF MORAVSKÉ LUHY PRI MARCHEGGU – WWF AUENRESERVAT MARCHEGG

Objavte nivnú krajinu

Chránené územie Dolnomoravské luhy je možné prebádať po rôznych turistických chodníkoch. Tri pozorovateľne a odpočívadlo vám ponúkajú skvelé zážitky.

Na návšteve v rezervácii Moravské luhy

Prosíme, zostaňte na vyznačených chodníkoch a trasách. Ak sa budete pohybovať potichu, budete mať možnosť vidieť a počuť viac. Ak ste na pešej túre a máte so sebou psa, prosíme vás, aby ste ho mali na vôdžke kvôli bezpečnosti tu žijúcich živočíchov, ako aj vášho psa.

Bobří chodník
približne 7 km
približne 3 hodiny

Ku kunkám
približne 4 km
približne 3 hodiny

Bocianí chodník
približne 2 km
približne 1 hodina

- ① Bociania kolónia
- ② Bobria chata
- ③ Kunčia plošina
- ④ Chata „Maritz“
- ⑤ Odpočívadlo
- ⑥ Bocianí dom

Najväčšia kolónia bocianov hniezdiacich na stromoch v strednej Európe

Staré, zväčša odumreté duby, aké vidíme tu na okraji nivy Moravy, sú súčasťou pôvodného biotopu bociana bieleho. Bocianom sa na týchto stromoch ľahko pristáva a poskytujú im ochranu a výborný výhľad. Bociany biele nie sú zvlášť citlivé pri zostavovaní jedálničky: do úvahy prichádza všetko, čo nie je príliš malé alebo príliš veľké, a dá sa ľahko uloviť – žaby, rovnokrídlavce (kobylky a koničky), myši, ryby, červy a aj zriedkavé lupeňonôžky – zástupcovia prastarej skupiny kôrovcov.

Z Afriky k nám

Keď sa bociany objavia ako čierne bodky na marcovej oblohe nad Moravou a vzápätí vyčerpané dosadajú na hniezda z minulého roka, majú za sebou už najmenej 10 000 km letu. Marcheggské bociany využívajú východnú migračnú trasu, pretože zo zimovísk vo východnej a južnej Afrike prilietajú do Rakúska cez Egypt a Bospor. Vzostupnými vzdušnými prúdmi sa pomocou niekedy až dvojmetrového rozpätia krídiel nechajú vyniesť až do výšky 1 kilometra, odkiaľ potom letia bez vynaloženia väčšej sily využívajúc vzdušné prúdy.

Priemerná rýchlosť pri migrácii:
50 km/h
Priemerná denná trasa:
150 až 200 km

Bocianí dom v Marcheggu

Bocianí dom v Marcheggu je informačné centrum zamerané na turistiku v prírodnej oblasti nivy Moravy, kde sa môžete oboznámiť so životom bocianov a so životom v nive. Ponúkame túry so sprievodcami – školenými ekopedagógmi, ako aj produkty našich partnerov z regiónu. Taktiež poskytujeme informácie o turistických atrakciách v regióne.

Vyďte sa s nami na napínavý výlet k bocianom a bobrom do tajomného lužného lesa!

Objavte nivu Moravy prostredníctvom vychádzať s našimi sprievodcami alebo počas našich špeciálnych dní s exkurziami.

Bližšie informácie nájdete v zložke: „Marchegg - Königsstadt und Storchenparadies in den March-Thaya-Auen“.

Otváracie hodiny: 22. marec - 26. október
utorok – nedeľa 9:30 – 16:00, pondelok – voľný deň

Kontakt: Storchenhaus Marchegg
www.wwf.at/storchenhaus
marchegger.storchenhaus@gmail.com
Tel: +43 (0)681 / 816 446 56

Navštívte nás aj na:
[facebook.com/storchenhaus](https://www.facebook.com/storchenhaus)

Vraj mŕtve drevo? Práve naopak!

Keď stromy v prírodnom lese odumrú, alebo ich sneh, vietor a záplavy polámu či z nich odlomia konáre, zostávajú ležať na zemi alebo vo vode. Tento „neporiadok“ je pre mnohých možno nezvykom, lužný les však naozaj nie je ani zanedbaný, ani neudržiavaný, ani sa v ňom neplytvá surovinou – teda drevom – ba práve naopak: mŕtve drevo nie je ani zďaleka také mŕtve, ako naznačuje jeho pomenovanie. Je totiž plné života!

Mŕtve drevo v lužnom lese

Odumierajúce, resp. už odumreté stromy sú súčasťou prirodzeného lesného ekosystému. V takomto lese môžu prebiehať všetky vývojové procesy, od klíčenia až po rozklad odumretého stromu. Počas tohto cyklu trvajúceho niekedy až stáročia poskytuje strom v rozličných štádiách svojho života miesto a podmienky pre život nespočetnému množstvu organizmov. „Využíva“ ho viac ako 1 300 druhov chrobákov a 1 500 druhov húb, poskytuje prístrešie divým včelám, obojživelníkom, netopierom a početným druhom vtákov.

Mŕtve drevo vo vode – koralový útes sladkých vôd

Keď staré stromy a konáre popadajú do vody, zvýši sa rozmanitosť pod vodnou hladinou. Pre väčšinu obyvateľov vôd sú rovnomerne tečúce, otvorené vodné toky málo vyhovujúce. Preto využívajú novovzniknuté priestorové štruktúry, ktoré poskytujú rozmanité podmienky pre život, úkryt a ochranu. Vo vodnom toku sa dôsledkom prítomnosti dreva zmenia pomery prúdenia, čo vedie ku vzniku rozličných nových tvarov v koryte. Rieky a potoky potrebujú mŕtve drevo – patrí to k ich neodmysliteľnej „základnej výbave“!

Mozaika tvorená lesom a lúkami

Pri prechádzke rezerváciou Moravské luhy si pravdepodobne všimnete, že aj keď si v súvislosti s nivnou krajinou najčastejšie predstavujeme lužný les, túto oblasť nepokrýva výlučne lesný porast. Prírodná riečna krajina sa skladá z mozaiky lesa, trstinových porastov, krovín a lúk, pričom lúky sa v dávnych dobách udržiavali vďaka pastve veľkých bylinožravcov (napr. divých koní, dobytky, ako aj jeleňov), neskôr obhospodarovaním človekom.

Nivná krajina vo svojej dnešnej podobe je prírodným klenotom vytvoreným človekom. Ľudia udržiavali otvorené plochy bez stromov a kríkov na poľnohospodárske využitie, pasenie dobytky alebo získavanie sena. Plochy, ktoré sa v dôsledku záplav nemohli využívať ako pasienky, sa využívali ako kosné lúky. V lokalitách, ktoré boli na pasenie alebo kosenie príliš mokré, sa ponechali lesy, ktoré slúžili na ťažbu dreva. Tým vznikla rôznorodá a pestrá krajina poskytujúca životný priestor mnohým živočíšnym a rastlinným druhom.

Ochrana a tradícia ruka v ruke

Aby si nivné lúky zachovali svoje druhové bohatstvo, pravidelne sa kosia raz až dvakrát ročne. Les v rezervácii sa môže po stáročnom intenzívnom využívaní opäť prirodzene vyvíjať a starnúť. Poľovníctvo tu má síce dlhú tradíciu, dnes sa však realizuje v duchu prísnych zásad založených na trvalej udržateľnosti. Rybolov je povolený len vo vybraných vodách rezervácie, aby sa zabránilo vyrušovaniu.

Digitálny sprievodca po okružných turistických chodníkoch v rezervácii

Funguje to jednoducho:

Niektoré body v rezervácii sú vybavené QR kódom. Tieto kódy si môžete naskenovať pomocou Smartphonu a bezplatnej aplikácie a automaticky dostanete podrobné informácie k jednotlivým tematickým okruhom.

Pre najrozšírenejšie mobilné telefóny nájdete všetko, čo potrebujete, tu: <http://bit.ly/1ezEfeF>

Po spustení aplikácie nasmerujte hľadáčič na QR kód, ktorý sa následne automaticky načíta, a zobrazí sa vám príslušné informácie.

V závislosti od vašej zmluvy s mobilným operátorom môžu vzniknúť náklady spojené s internetovým pripojením.

EUROPEAN UNION
European Regional
Development Fund

RAMSAR
Morava Dyje

Program zur grenzüberschreitenden Zusammenarbeit SLOWAKEI - ÖSTERREICH 2007-2013
Program ochrany a spolupráce SLOVENSKÁ REPUBLIKA – SRAGSKO 2007-2013

Kontakt: WWF Österreich
Ottakringer Straße 114 – 116, A-1160 Wien
Tel.: +43 (0)1 / 48817-0
wwf@wwf.at, www.wwf.at/march

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [WWF Studien, Broschüren und sonstige Druckmedien](#)

Jahr/Year: 2014

Band/Volume: [61_2014](#)

Autor(en)/Author(s): Anonymus

Artikel/Article: [Prechadska Rezervaciou WWF morawske luhy pri Marcheggu - WWF Auenreservat Marchegg 1-2](#)